М.М. Николин, В.М. Сеньків, Т.М. Сеньків

УКРАЇНСЬКА МОВА У ТЕКСТАХ

(за чотирма змістовими лініями)

Робочий зошит

5 клас

ІІ-й семестр

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 81.2Укр-992
Н 63

Николин М.М., Сеньків В.М., Сеньків Т.М.

Н 63 Українська мова у текстах (за чотирма змістовими лініями). Робочий зошит. 5 клас. ІІ-й семестр — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2012. — 176 с.

ISBN 978-966-10-2610-9

У робочому зошиті вміщено тексти до кожного уроку з української мови у 5-му класі (ІІ-й семестр), які дадуть можливість організувати спільну діяльність вчителя та учнів із вивчення предмета за чотирма змістовими лініями — мовною (вивчення синтаксису, фонетики, лексики, словотвору та орфографії), мовленнєвою (аудіювання, читання вголос і мовчки, говоріння та письмо монологічного і діалогічного характеру), соціокультурною (розширення кругозору з українознавства, етики, історії мистецтва), діяльнісною (формування умінь аналізувати, порівнювати мовні та позамовні явища, наводити приклади, систематизувати, робити висновки).

До текстів додано завдання, спрямовані на розвиток орфографічних, граматичних, стилістичних та комунікативних умінь учнів, їхніх творчих здібностей.

Для учнів 5-х класів загальноосвітніх шкіл, учителів, батьків.

ББК 81.2Укр-992

Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

ISBN 978-966-10-2610-9

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2012

Дорогі п'ятикласники!

Шановні вчителі та батьки!

Її величність Українська Мова знову готова завітати до Вас. І цього разу вона обрала собі надійного і мудрого помічника, наймення якому — Текст. Якщо ми хочемо пізнати таємниці мови, то беремо до рук словник або підручник. Якщо ж мріємо навчитися подорожувати захопливими мовними просторами, то саме тоді в нагоді нам стане Текст. Адже він не тільки знає таємниці всесвіту і планети, людства і нації, колективу, сім'ї і кожної людини зокрема, але відзначається винятковою стрункістю, послідовністю, багатством мови. Крім того, Текст уміє спілкуватися, тому що він завжди звернений до читача. Нарешті Текст сам є учителем, бо він дає знання, на його основі можна будувати свої власні думки і повідомлення, вправлятися у грамотності та культурі спілкування.

Сучасні підходи до вивчення української мови передбачають цілий комплекс знань і умінь учнів. По-перше, це знання самої мови, її звукового і словникового складу, секретів поєднання слів, побудови речень, правопису. По-друге, це вміння спілкуватися, розвинуте мовлення у найрізноманітніших життєвих ситуаціях — від обміну думками в сім'ї та колі друзів до статей у газетах і наукових журналах, виступів на радіо і телебаченні, оформлення документів та написання оповідань, віршів, інших художніх творів. По-третє, це знання про світ і про все, що нас оточує, бо саме мова допомагає нам здобути такі знання. По-четверте, це вміння, які полегшать нам вивчення інших наук: здатність порівнювати, наводити приклади, узагальнювати, робити висновки тощо.

Тож кожен урок має чотири теми: мовну, мовленнєву, соціокультурну і діяльнісну, але всіх їх об'єднує єдиний текст, який містить граматичний матеріал, необхідний для конкретного уроку, спонукає до слухання, читання вголос і мовчки, переказування, обговорення та аналізу, діалогу і монологу, письмових творів, а головне — подає цікаву інформацію.

УВАГА! Оригінальним є зміст, поданий у кінці посібника, оскільки у ньому є колонка для самостійного заповнення. Учні можуть проставляти у ньому дату виконання, щоб краще запам'ятати, коли відбуватиметься той чи інший урок, і не забути вчасно виконати домашнє завдання. Батьки отримають змогу проконтролювати за цією табличкою зміст того, що вивчають і повинні знати та вміти їхні діти. Ну, а для вчителів зміст є нічим іншим, як календарно-тематичним плануванням уроків української мови у 5 класі.

Тож успіхів усім нам в освоєнні «космосу» української мови!

Автори

УРОК № 57

Мовленнєва тема	Мовна тема	Соціокультурна тема	Діяльнісно-стратегічна тема
Навчальне аудіювання замітки.	Звуки мови і звуки мовлення. Голосні та приголосні звуки. Приголосні тверді та м'які.	Вертеп.	Аудіювання. Оцінювання прослуханого і сказаного.

З ВЕРТЕПОМ НА РІЗДВО

«Щось **колядники** з вертепом не йдуть... Невже оминуть наш дім? Що ж то за **свято** буде?» — даремно **бідкається** тітка Леся, **виглядаючи** у вікно на **заздалегідь** відкидану від снігу стежку до нашого дому (1). Та це просто старенькій не чутно, як на сусідському подвір'ї дзеленчать дзвоники, а хор молодих голосів потужно веде: «Над верте-е-е-пом звізда я-а-сна на весь світ засія-а-ала» (2). А за якийсь час гурт перебраних із віфліємською «звіздою» вже стояв у нас в сінях (3). Внесли в дім шопку — дерев'яний макет стаєнки з худібкою, ляльковими новонародженим Ісусом, Дівою Марією, Йосипом (4).

Пастухи, знявши овечі шапки, вклонялися ґаздам (5). Високі, з морозу рум'янощокі Ангели зачіпали за одвірок крильми (6). Пейсатий Жид наготував саквояжик, аби швиденько спакувати ковбасу чи ще який смаколик — дарунок за добру колядку (7). А Чорт все поривався пропхатися до хати, щоб потягти якусь дрібницю або штрикнути під бік молоду ґазdиню (8).

Це, звичайно ж, вертеп, однаково поширений по всій Україні (9). Він символічно відображує картину народження Ісуса Христа у пастуших яслах (10). Спочатку це була лялькова вистава, а пізніше стала веселим дійством переодягнених хлопців і дівчат, яких із нетерпінням на Різдво чекає кожен із нас (11).

Нова радість стала,
Яка не бувала!
Над вертепом звізда ясна
Увесь світ засіяла...

(Із газети; 191 слово.)

УРОК № 98

Мовленнєва тема	Мовна тема	Соціокультурна тема	Діяльнісно-стратегічна тема
Розвиток умінь увиразнювати мовне оформлення висловлювання за допомогою лексико-фразеологічних засобів.	Крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів.	Домашні обов'язки.	Моделювання позамовних явищ.

ДОМАШНІ ОБОВ'ЯЗКИ

Де згода в сімействі,
Де мир і тишина,
Щасливі там люди,
Блаженна сторона, —

ці слова українського письменника Івана Котляревського яскраво наголошують на нашому обов'язку берегти мир і спокій у сім'ї, уникати конфліктів, любити, розуміти і поважати одне одного.

Цьому дуже сприяє розумний і посильний розподіл домашніх обов'язків. Сім'я має привчити нас, що життя — це не **манна небесна**, коли вмить виконуються всі наші найменші забаганки. Виконання домашніх обов'язків навчає **у поті чола** здобувати **хліб насущний**. Тому саме в сім'ї дитина навчається **не спати сном праведника**, а працювати. Спочатку підливає вазони, підмітає кімнату і викидає сміття, далі прибирає свою кімнату, допомагає старшим на дачі чи на городі, доглядає домашніх тварин, майструє. Олександр Грін говорив, що з дитинства збагнув головну «**істину — творити дива своїми руками**».

Важливим домашнім обов'язком дітей є навчання, адже «**освіта — це скарб**» *(Буаст)*. Маємо дбати, щоб завжди в належному порядку були наш робочий стіл, навчальне приладдя, книжки —

«**кораблі думки, які бережно несуть свій дорогоцінний вантаж від покоління до покоління**» *(Бекон)*.

Кожна людина прагне до свободи, але здобути її тільки тоді, коли пам'ятатимеш, що право на свободу, відпочинок любов і прихильність маєш не лише ти, а й мама і тато, бабуся з дідусем, молодший братик і старша сестра, навіть Шарик чи Мурчик. Тому «**краща школа дисципліни є сім'я**» *(Смайлс)*.

(З Інтернету; 206 слів.)

Завдання.

1. Прочитай текст. Визнач його тему та основану думку.

2. Запиши перше речення другого абзацу. Виконай його синтаксичний розбір.

3. Виконай фонетичний розбір слова *обов'язків*.

4. Поясни лексичне значення усіх слів виписаного речення, скориставшись необхідними словниками.

5. Випиши з тексту по п'ять прикладів стилістично нейтральної та стилістично забарвленої лексики. Два приклади введи в самостійно придумані речення.

6. Добери синоніми до слів *посильний*, *освіта*, *поважати*. Запиши їх.

7. Підбери антоніми до слів *розумний*, *любити*, *свободи*. Запиши їх.

8. Випиши виділені афоризми у дві колонки: 1) біблійного походження; 2) літературного походження.

9. Введи не менше двох прикладів у самостійно придумані речення.

10. Поясни розділові знаки у реченнях з крилатими висловами.

11. Зроби висновок про те, як крилаті вислови збагачують текст і наше мовлення загалом.

12. Наведи власні приклади відомих тобі афоризмів.

13. Напиши твір-мініатюру про розподіл домашніх обов'язків у твоїй сім'ї, вживши не менше двох фразеологізмів.

14. Виконай завдання, додатково запропоновані вчителем.

109.	Удосконалення вмінь знаходити інформацію до обраної теми.	Вимова та написання префіксів *з-* (*зі-, с-*).	Мій клас.	Аргументація мовленнєвої діяльності.		135
110.	Удосконалення вмінь виділяти головне і другорядне.	Вимова і написання префіксів *роз-, без-*.	Моя школа.	Виділення головного з-поміж другорядного.		138
111.	Збагачення словникового запасу.	**Контрольна робота (диктант).**	Український народ.	Читання мовчки. Усвідомлення краси прочитаного і сказаного.		140
112.	Робота над помилками, допущеними у диктанті.	Вимова і написання префіксів *пре-, при-, прі-*.	Європейська спільнота.	Перенесення раніше засвоєних знань у нову ситуацію.		142
113.	Виразне читання напам'ять.	Орфограми у префіксах *(тренувальні вправи)*.	Я — українець.	Читання вголос. Оцінювання прочитаного.		145
114-115.	*Усний твір-роздум на тему, пов'язану, з життєвим досвідом учнів, у художньому стилі.* ***Контрольний письмовий твір-роздум на тему, пов'язану з життєвим досвідом учнів, у художньому стилі.***	Орфограми у префіксах *(практично)*. Вивчені орфограми в значущих частинах слова *(практично)*.	Мій життєвий досвід.	Аналіз життєвого досвіду. Узагальнення життєвого досвіду.		148
116.	*Робота над помилками, допущеними в письмовому творі.*	Вивчені орфограми у значущих частинах слова (*тренувальні вправи*).	Я пізнаю себе.	Узагальнення позамовних понять.		151
117.	Удосконалення вмінь добирати ключові слова для висловлювання, розташовувати їх у логічній послідовності відповідно до задуму.	Особливості будови вивчених частин мови.	Я пізнаю світ.	Формулювання припущень для розв'язання проблеми.		154

118.	Повторення вивченого.	**Контрольна робота №8**. Будова слова. *Тестові завдання*.	Я і ми.	Оцінювання результатів мовленнєвої діяльності.		156
119.	Удосконалення навичок сприймання чужого мовлення.	Синтаксис і пунктуація (*повторення*).	Я і природа.	Вдосконалення мовлення. Порівняння фактів мовленнєвої діяльності.		158
120.	Удосконалення навичок монологічного мовлення.	Лексикологія і фразеологія, будова слова (*повторення*).	Я і культура.	Оцінювання процесу мовленнєвої діяльності.		161
121.	Удосконалення навичок діалогічного мовлення.	Фонетика й орфографія (*повторення*).	Я і світ.	Оцінювання результатів пізнавальної діяльності.		164
122.	Підсумковий урок.					166

“КНИГА ПОШТОЮ” А/С 529
м. Тернопіль, 46008
т. (0352) 287489, 511141
(067) 3501870, (066) 7271762
mail@bohdan-books.com

Навчальне видання

Николин Микола Миколайович
Сеньків Володимир Михайлович
Сеньків Тарас Михайлович

УКРАЇНСЬКА МОВА У ТЕКСТАХ
(за чорирма змістовими лініями)

Робочий зошит

5 клас

ІІ семестр

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Надія Бульчак*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп’ютерна верстка *Тетяни Золоєдової, Ольги Постумент*

Підписано до друку 22.12.2011. Формат 70х100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 14,19. Умовн. фарбо-відб. 14,19.

Видавництво “Навчальна книга – Богдан”
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
office@bohdan-books.com, publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2610-9